

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Teja Poljanšek
**Primerjalna analiza usklajevanja (in vrednotenja)
dela in družine v Sloveniji in na Irskem**
Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Teja Poljanšek

Mentorica: izr. prof. dr. Alenka Švab

**Primerjalna analiza usklajevanja (in vrednotenja)
dela in družine v Sloveniji in na Irskem**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici izr. prof. dr. Alenki Švab za vsa strokovna navodila in nasvete, ki mi jih je nudila pri izdelavi diplomske naloge.

Posebna zahvala izjemni ženski Deirdre Morrison, ki mi je ogromno pomagala na Irskem, da sem prišla v stik z irskimi materami, ki so pomemben del raziskovalne naloge. Prav tako zahvala vsem materam, ki so sodelovale.

Hvala tudi vsem domačim, fantu in prijateljicam za moralno podporo.

Primerjalna analiza usklajevanja (in vrednotenja) dela in družine v Sloveniji in na Irskem

Usklajevanje dela in družine je temeljna problematika, s katero se srečujejo straši. Še pod veliko večjim pritiskom so ženske, ki opravljajo svoj poklic, razvijajo kariero, po službi opravijo večino domačega dela in skrbijo še za otroke. Pritiski postajajo vse večji, gospodinjskega dela danes ni nič manj kot včasih, je pa precej več dela in bremen, s katerimi se soočajo predvsem ženske. Ženske imajo možnost visoke izobrazbe, veliko jim pomeni tudi kariera. Poskušajo biti uspešne tako na delovnem mestu kot tudi doma. V svoji diplomski nalogi poskušam pojasniti fenomen zaposlene ženske in ženske kot matere. Poskušala sem vpeljati malo več dinamike, zato sem za raziskovalno empirični del odšla na Irsko, v Belfast, kjer sem intervjuvala enajst mater, s prav toliko materami sem se pogovarjala tudi v Sloveniji, v nalogi pa bom ugotavljala podobnosti in razlike med praksami usklajevanja dela in družine ter percepcijo le-tega med materami na Irskem in v Sloveniji.

Ključne besede: *družina, delo, usklajevanje dela in družine*

Comparative analysis of coordination (and evaluation) of work and family in Slovenia and on Ireland

Coordinating work and family is a fundamental problem for both parents. There is more pressure on mothers, because, they work, develop their careers, and have to look after their children after work. The pressures are getting bigger nowadays, there is the same amount of household chores as there was in the past. However, there is more and more work generally and predominantly again women are being faced with it. In my diploma I am trying to explain the phenomenon of an employed woman and a women in the role of mother. I have tried to be a little more dynamic and active, so as a part of the empirical part of the thesis I even carried out a research in Ireland, more precisely in Belfast. I interviewed 11 women in Ireland. Besides, I also used the same questionnaire for 11 women in Slovenia. Throughout the task, I have been trying to find similarities and differences between practices of coordinating work and family and perceptions of its among mothers on Ireland and in Slovenia.

Key words: family work, coordinating work and family

Kazalo

1 UVOD	6
2 DEFINICIJA DELA IN DRUŽINE	8
2. 1 Opredelitev družine	8
2. 2 Opredelitev dela	8
3 VLOGA ŽENSKE V DRUŽINI IN NA DELOVNEM MESTU	9
3. 1 Zaposlene ženske	9
3. 2 Vloga matere in očeta v družini	10
3. 3 Usklajevanje dela in družine	10
4 SPOLNA ZAZNAMOVANOST DRUŽINSKEGA DELA.....	12
4. 1 Neplačano delo	12
4. 2 Poraba časa za gospodinjska in družinska opravila	12
5 EMPIRIČNI DEL NALOGE	14
5. 1 Hipoteze in metodologija	14
5. 2 Demografske značilnosti	15
5. 3 Stališča irskih mater	15
5. 4 Stališča slovenskih mater	16
5. 5 Analiza in primerjava obeh držav po sklopih	17
5. 5. 1 Začetno vprašanje: Pomembnost zakonske zveze.....	17
5. 5. 2 Prvi sklop: Vključevanje in vloga partnerja v družini	18
5. 5. 3 Drugi sklop: Usklajevanje dela in družine	20
5. 5. 4 Tretji sklop: Gospodinjska opravila	21
6 DISKUSIJA	22
7 ZAKLJUČEK.....	24
8 LITERATURA	26

1 UVOD

Delitev obveznosti moških in žensk v današnjem času naj bi temeljila na recipročnosti in egalitarnih odnosih (Sedmak in Medarič 2007, 94). Še vedno pa se znotraj družine in družinskih dejavnosti stvari ne odvijajo tako. Kljub zanikanju družbe se znotraj gospodinjstev še vedno dogaja močna segregacija del, naložena materam in očetom v družini. Družine se danes vse bolj odmikajo od standardizirane oblike nuklearne družine.

Družinsko življenje v Sloveniji postaja izredno raznovrstno. Govorimo lahko o pluralizaciji družinskih oblik. Družina ima še vedno velik pomen, in ostaja temeljna družbena institucija. »Družino v marsičem zaznamujejo moderne dimenzije, še vedno je nosilka dveh osrednjih družbenih funkcij: socializacije otrok in psihične stabilizacije odraslih posameznikov« (Švab 2001, 63–64).

Družinsko življenje se spreminja. Spremembe je povzročil trg ženske delovne sile, enakost spolov, družbene spremembe, pozen prehod v odraslost, saj mlajše generacije podaljšujejo svoje bivanje pri starših. V družinsko življenje vse globlje prodira področje dela. Delo je dom in dom postaja delo, usklajevanje dela in družine je naporno in stresno. Vsi ti dejavniki so vplivali na spremembe v družini in posredno tudi na pluralizacijo družinskih oblik. Ženska ni več izključno gospodinja in odgovorna za gospodinjstvo in otroke. Večina žensk je zaposlenih, prav tako se spreminja vloga moških v družini, očetje imajo v večini zahodnih držav pravico do očetovskega ter starševskega dopusta, vloge v družini niso več strogo polarizirane. Vendar ženska v družini opravlja več neplačanega dela kot moški.

Glede na dvojno obremenjenost žensk se je breme le-teh povečalo. Na eni strani je vse več neplačanega dela, po drugi strani ženske opravljajo svoj poklic, predvsem v Sloveniji je veliko žensk, ki delajo polni delovni čas. Posebnost zaposlovanja žensk na slovenskem trgu je po Žnidaršič Žagar velika in intenzivna delovna participacija žensk (Žnidaršič Žagar 2007, 11).

Pomemben dejavnik je izobrazbena struktura, ženske imajo možnost izobraževanja, niso vezane na dom, nagnjene so k samo udejstvovanju in samo izpopolnjevanju. Višja stopnja izobrazbe žensk, jim omogoča vključevanje na trg delovne sile (Sedmak in Medarič 2007, 77). Izpostavljata tudi dilemo o usklajevanju zaposlitve in družinskega življenja. Razkol med delom in družino pri ženskah pusti občutek krivde, ker na račun dela, svoje kariere trpi dom in obratno.

V svoji diplomski nalogi bom poskušala ugotoviti, kako ženske na Irskem in v Sloveniji usklajujejo obveznosti obeh sfer. Opravila sem enajst intervjujev na Irskem in prav toliko v Sloveniji. Obe sferi, tako družinsko življenje kot zaposlitev sta pomembni, problematično pa je njuno usklajevanje. V nalogi me je zanimala predvsem ženska percepcija usklajevanja dela in družine. Izpostaviti želim glavne družbene in kulturne razlike o usklajevanju dela in družine, opravljanju gospodinjskih opravil in vključenosti partnerja v gospodinjska opravila in skrbi za otroke.

Nalogo sestavlja več poglavij. Prvo poglavje definira delo in družino. Izpostaviti sem želela težave z definicijami v zahodnem svetu. Drugo poglavje govori o vlogi ženske v gospodinjstvu in na delovnem mestu - kako ženska usklajuje obe sferi. Tretje poglavje opisuje gospodinjska opravila, kdo opravlja največ gospodinjskih opravil. Četrto poglavje je empirični del diplomske naloge, kjer sem predstavila metodologijo dela in hipoteze. Sledi primerjalna analiza intervjujev slovenskih in irskih mater. Nadaljujem z diskusijo, kjer opisujem svoje hipoteze, ki jih bom v nalogi poskušala potrditi ali zavreči. Na koncu nalogo dopolnjuje zaključek diplomskega dela in ugotovitve.

2 DEFINICIJA DELA IN DRUŽINE

Imamo več različnih tipov družin, zato je pomembno poznati različna izhodišča definicij družine. »Družina ostaja danes pomembna družbena institucija« (Švab 2001, 63). Nuklearna družina ni edina oblika družine, ki jo poznamo.

2. 1 Opredelitev družine

Sociološka definicija opredeljuje starševsko razmerje kot socialno razmerje, na primer: »Družino definiramo kot skupino oseb, ki živi v skupnem gospodinjstvu in jo sestavlja vsaj en otrok in vsaj ena odrasla oseba ter je med seboj povezana z zakonsko zvezo ali s kohabitacijo in starševskih razmerjem« (Nowotny in drugi v Rener 2006, 16). Definicija OZN pravi: »Družino predstavljajo vsaj en (odrasel) človek ali skupina ljudi, ki skrbi za otroka/e in je kot taka, (torej kot družina) prepoznana v zakonodajah ali v običajih držav članic.« (Rener 2006, 16). Idealno tipska podoba družine, ki jo je opisoval Parsons (Parsons 1956) obsega poročeni par, zaposlenega očeta, mater gospodinjo in njuna otroka, kar danes po Muncie in Langan (Muncie in Langan v Rener 2006, 21) predstavlja manj kot 20% vseh družin v Evropi. Danes je veliko razširjenih družin, ki živijo v intenzivnih interakcijah s sorodstvom v lokalnem okolju (Rener 2006, 22).

2. 2 Opredelitev dela

Delo se danes začne v zgodnjih jutranjih urah, delavniki so vedno daljši, z raziskavo vrednot je po Rusu in Tošu (Rus in Toš 2005, 35) delo v Sloveniji nadpovprečno visoko vrednoteno glede na druge države. Slovenci so bližje skandinavskim državam kot pa zahodnim in vzhodnim državam.

Dela ne moremo razumeti samo kot plačane formalne zaposlitve. (Kanjuo Mrčela in Černigoj Sadar 2007). Nadaljujeta, da je važna družbena delitev dela, vrednotenje

vlog. Le-te so vezane na javno delo, ki je plačano, in zasebno delo, ki ni plačano. Tako javno kot zasebno delo vzameta precej časa. Plačano in priznано pa je samo delo javnega značaja. Poleg tega so matere v Sloveniji zelo aktivne na trgu delovne sile. Ženske po porodu odidejo nazaj na delovno mesto s polnim delovnim časom.

3 VLOGA ŽENSK V DRUŽINI IN NA DELOVNEM MESTU

Zaposlitev in zaposlitvena stabilnost sta po Medarič in Sedmak (Medarič in Sedmak 2007, 93) pomembna dejavnika za oblikovanje partnerskih gospodinjstev in formiranje družin. Vloga žensk je danes problematična prav z vidika zaposlene ženske na eni strani in vloge matere na drugi strani.

3. 1 Zaposlene ženske

»Nov« družbeni sistem je osredotočen na zaposleno in poročeno žensko (Jallonija 1989, 95). Družinsko življenje se je v zadnjih desetletjih drastično spremenilo. »Zaposlenost žensk v Sloveniji od druge svetovne vojne naprej sodi med najvišje na svetu« (Kralj in Rener 2007, 213). Družinsko življenje se spreminja v smeri pluralizacije družinskih oblik, že od šestdesetih let prejšnjega stoletja (Rener in drugi 2006, 35).

Evropa se intenzivno spreminja. Demografske spremembe, kot so višja starost žensk pri prvem porodu, višanje števila izven zakonskih zvez, upadanje rodnosti, vse kasnejše odločanje za starševstvo so dejavniki vse večje heterogenosti življenja tako moških, še posebej pa žensk. Na spremembe prav tako vplivajo družbene spremembe, spremembe v ekonomskih okoliščinah kot so visoka stopnja brezposelnosti, fleksibilnost na trgu delovne sile... (Adsera v Sedmak in Medarič 2007, 90).

Sedmak in Medarič (Sedmak in Medarič 2007, 93) menita, da naj bi stabilna zaposlitev predstavljala pomemben osnovni pogoj pri odločitvah o družinskem

življenju. V Sloveniji je zelo visoka vključenost na trgu delovne sile. Ženske so običajno zaposlene za polni delovni čas. V primerjavi z drugimi evropskimi državami so velike razlike v zaposlovanju žensk. »V Sloveniji je zaposlovanje za krajši delovni čas manj značilno in uveljavljeno tako za moške kot za ženske« (Sedmak in Medarič, 2007, 94–95).

3. 2 Vloga matere in očeta v družini

Mati je v družini še vedno najbolj pomembna. »Bolj kot vsa druga družinska dela je negovalno delo žensko delo, ker ostaja negovanje temeljni sestavni del ideologije ženskosti in ker je negovanje pomembnih drugih v družinskih ideologijah definirano kot ljubezen in ne kot delo« (Rener 2008, 21).

Ženske opravijo več družinskega dela kot moški, skrb za otroka je tako v domeni žensk. Čas, ki je posvečen skrbi za družino ni enakomerno razporejen po spolu. Po Sedmak in Medarič (Sedmak in Medarič 2007, 96) več časa v povprečju na dan za to porabijo ženske (3 ure in več). Ne glede na količino porabljenega časa za družinsko delo so moški kot očetje, v primerjavi s preteklimi generacijami, bolj vključeni, v družinsko življenje svojih partneric in otrok. S koncem osemdesetih let so se moški distribuirali v bolj aktivnega očeta sodobnega časa. »Mladi moški se danes zavedajo pomembnosti svoje starševske vloge in pričakovanj, da bi bili dejavnejši v družinskem življenju« (Rener in drugi 2008, 7).

Moški se posvečajo družinskemu delu, ta dela so zgolj rutinska, kot so igre z otrokom (Rener 2008, 15). Ženske so bolj obremenjene z vlogo matere, ne glede na to, ali so zaposlene ali ne. Mati je še vedno tista, ki primarno skrbi za otroka, medtem očetje prevzamejo podporno vlogo (Beckett v Rener, 2008, 39–40).

3. 3 Usklajevanje dela in družine

Družinsko delo je še vedno spolno določeno in ostaja v domeni žensk. Problem uspešnega usklajevanja zaposlitve in družinskega življenja se še vedno v večji meri nanaša na ženske (Sedmak in Medarič 2007, 94).

Partnerji opravljajo prijetnejša in manj rutinska dela, organizatorska vloga je v ženski domeni (Rener in drugi 2006). Moško delo je bolj pomoč, podpora partnerki (Švab 2001, 83). Moški se bolj kot z gospodinjstvom ukvarjajo z otroki. Pogosta je dilema, da uspešne in poslovne ženske ne morejo biti dobre matere. Sedmak in Medarič (Sedmak in Medarič 2007, 94) se sprašujeta na kakšen način »družina trpi«, ker je ženska uspešna. Temu nasprotujeta z vprašanjem, ali je trpeča oseba mož, ker mora prevzeti del odgovornosti, ki se tičejo gospodinjstva in starševstva. So žrtve otroci, ker so izgubili "žrtvujočo" in nezadovoljno mater? Po njunih besedah » ... se predsodek o nezmožnosti usklajevanja prepogosto zaključi v "družinski" odločitvi, kjer ženska prevzame večji del skrbi za družino, moškemu pa je dodeljena možnost in priložnost kariernega uspeha, dokazovanja na delovnem mestu in služenja družinskega dohodka.«

Boljša možnost usklajevanja je povezana z delovnim časom žensk. V Sloveniji ženske opravljajo delo za polni delovni čas, medtem ko je v tujini bolj fleksibilen tako imenovano polovični delovni čas. Ženske so mnenja, da jim uspeva usklajevati delo in družino. Neuspeh usklajevanja dela in družine »...vsekakor ni zanemarljivo, da lahko izražena nezmožnost usklajevanja ponudi dvom v sposobnost in učinkovitost zaposlene ženske, še huje v njeno uspešnost materinjenja« (Sedmak in Medarič 2007, 106).

Usklajevanje družinskih in delovnih obveznosti otežujejo različni razlogi, kot so . ».. izmensko, popoldansko, nočno delo, delo med vikendi, prevelika delovna obremenitev, urnik dela, dolgi delavniki, visoki stroški za otroka, vrtci, oddaljenost...« Težje je usklajevati delo, če imajo ženske izmensko delo, prav tako pa tudi partnerji. Ženske v Sloveniji so zaposlene za poln delovni čas, namenjajo več časa gospodinjskim opravilom, ne glede na vse pa po lastnih pričevanjih slovenskim materam uspeva usklajevati delo in družino (Sedmak in Medarič 2007, 105–106).

4 SPOLNA ZAZNAMOVANOST DRUŽINSKEGA DELA

Spolna obeleženost družinskega dela ostaja ženska naloga. »Družinsko delo je opredeljeno kot "nedelo", kot "žensko delo", ki ga ženske opravljajo iz ljubezni; kot neplačano delo« (Hrženjak 2007, 236).

4. 1 Neplačano delo

»Vloga gospodinje je družinska vloga: je ženska vloga. A je tudi delovna naloga« (Oakley 2000, 11). Vloga gospodinje ni dodeljena odraslim osebam, dodeljena je kot zgolj ženskam. Ženske so bile gospodinje in matere. Poročena ženska je v družini imela veljavo. Mož pa ugled. Ženska je bila odvisna od moškega, moški pa je družino preskrboval materialno. Če politika deluje v smeri enakopravnosti spolov, potem bi morali tudi moški ostajati doma in biti moške gospodinje. Niti termina za moško gospodinjo nimamo. Gospodinjsko delo je neplačano delo, vloženega pa je več časa. Je to kot manjvredno delo (Oakley 2000, 12–13). Vzorec opravljanja gospodinjskega dela se niti v današnjem času ni drastično spremenil. Ženska opravlja večino gospodinjskih del.

4. 2 Poraba časa za gospodinjska in družinska opravila

Ne glede na tehnologijo, gospodinjskim aparatom... gospodinjskega dela ni manj. Kljub ločitvi dela in družine, ki je posledica industrijske družbe, se ne spreminjajo vzorci opravljanja domačih. Ženske so tiste, ki več časa in emocionalnosti investirajo v družinske odnose. Ker je ženska tista, ki rodi, je v današnji družbi še vedno zelo pomemben pojem ženske kot matere. Vseeno je zelo pomembna ženska vrnitev na delovno mesto. Ženske so z vrnitvijo v javno sfero dela postale bolj samozavestne, samostojne, aktivne. Napredek v enakopravnosti spolov pa je prav tako povzročil še več ovir (Oakley 2000, 12).

Težavo povzroča sama organiziranost družbe. Ženske so lahko vključene v javno sfero, če se prilagodijo moškemu standardom (Hrženjak 2007, 35). Doseganje enakosti spolov se odvija prav na področju dela in položajev na delovnih področjih. Skrb za

otroke je prav tako večinoma žensko delo. V Sloveniji imamo zelo pogost fenomen starih staršev. Ti so tisti, ki pazijo otroke, ko staršev ni doma, ko sta oba na delovnem mestu. V tujini, tudi na Irskem se pojavlja fenomen »au –pair« kar pomeni, da se starša odločita za tujo pomoč pri skrbi za otroke. »Au –pair« je posebna vrsta alokacije domačega dela. Pogosto so »au –pair« dekleta iz drugih dežel, ki jim družina omogoči prebivališče, hrano in plačilo v zameno, ker skrbijo za otroka. V Sloveniji sistem »varuške« še ni pogost. Otrokovi stari starši so ena od redkosti, ki ločuje Slovenijo od drugih držav. (Hrženjak 2007).

5 EMPIRIČNI DEL NALOGE

Pri raziskovalnem delu svoje naloge sem uporabila kvalitativno metodo, pol strukturirani intervju. Intervju sem razdelila v tri tematske sklope. Prvi sklop je pomembnost in vključevanje partnerja, njegova vloga v družini. Naslednji sklop je vseboval vprašanja o usklajevanju dela in družine, v tretjem sklopu sem uporabila vprašanja o gospodinjstvu.

5. 1 Hipoteze in metodologija

Moj empirični del je sestavljen iz dvaindvajset intervjujev. Vprašanih je bilo enajst slovenskih in enajst irskih mater, ki so odgovarjale na enako zastavljena vprašanja. Izpostaviti želim ključne dejavnike in značilnosti, ki so se pokazale pri slovenskih in irskih materah. Ločnice, ki so se takoj pokazale, so: pomen zakonske zveze, delovni čas in različnost mnenj o usklajevanju družine in vključenosti partnerja.

Postavila sem tri hipoteze:

H1: Ženske so mnenja, da so moški dovolj vključeni v vzgojo otroka in prav tako menijo da so naloge v družini in gospodinjstvu egalitarno razporejene.

H2: Sklenjena zakonska zveza ne igra več pomembne funkcije in ni merilo za nastanek družine.

H3: Matere prostovoljno ostajajo glavne negovalke in skrbnice za vzgojo otrok.

Moj cilj je potrditi ali zavrniti hipoteze na podlagi predelane literature in primerjave intervjujev. Ugotavljala bom položaj ženske kot matere in kot zaposlene. Pokazati želim, da je ženska v današnjem času dosegla napredek in prodor v delovno sfero, vendar doma ostaja vodilna oseba, ki skrbi za domača opravila, vzgojo, kljub temu da naj bi bila dela doma enakomerno razporejena. Breme ženske se podvoji, zato ji zaradi skrbi za družino in partnerja primanjkuje časa zase.

5. 2 Demografske značilnosti

Povprečna starost irskih mater je 39. 09 leta. Sedem irskih mater ima univerzitetno izobrazbo, dve imata magisterij, ena ima višjo strokovno šolo, ena pa ima maturo. Povprečna starost slovenskih mater je 33. 81 leta. Devet mater ima univerzitetno izobrazbo, ena ima višjo šolo, ena pa srednjo šolo. Sedem irskih mater dela polovični delovni čas, dve materi delata polni delovni čas, ena ni zaposlena, ena pa je na porodniškem dopustu, vendar dela polni delovni čas. Devet slovenskih mater je zaposlenih za polni delovni čas, ena izmed njih je trenutno na porodniškem dopustu, ena mati je še študentka, ki se ji obeta zaposlitev za polni delovni čas, ena pa je trenutno brezposelna. Matere iz obeh dežel prihajajo tako iz mesta kot tudi s predmestnega območja in vasi.

5. 3 Stališča irskih mater

Na vprašanje, kako bi kategorizirala štiri kategorije, kaj je najbolj pomembno in kaj je najmanj pomembno: izvorna družina, delo, materinstvo, partner, je deset mater od enajstih kategoriziralo da je najbolj pomembno materinstvo, potem partner, izvorna družina in delo. Z eno izjemo, ki je na prvo mesto postavila partnerja, potem materinstvo. Domena ženske ostaja skrb in vzgoja za otroke. Po drugi strani pa je sedem mater odgovorilo, da sploh ne bi imele otrok, če ne bi bile poročene.

Zakon in vzgoja otroka sta na Irskem še tako tradicionalna, kot je bilo takrat, ko so ženske bile zgolj matere in gospodinje. Gospodinjsko delo opravljajo matere. Izgovori, ki jih navedejo vse brez izjeme so, da je oče še vedno bolj preskrbovalno-materialni član družine. Navajajo, da imajo očetje daljše delavnike, zato one naredijo delo doma. Na Irskem je široko razširjen pojem t. i. »part time job«.

Ne glede na izobrazbo ženske menijo, da morajo one delati manj časa, da lahko več ostajajo z otroki. Vse matere so navedle, da je pomembno, da je tudi ženska na delovnem mestu, da potrebuje ločitev od družine, od otrok. Ne vidijo težave v tem, da tudi one delajo in so utrujene, a vseeno pravijo, da morajo poskrbeti za vse. Otroci in partnerji imajo prednost pred njimi samimi, in navajajo sprijaznitev da tako pač je. Pri gospodinjskih delih so dominantne pri vseh opravilih. Tri matere so povedale, da možje kuhajo ob vikendih. Vikendi so za družino tisti čas, ki ga preživijo skupaj kot

družina. Ne glede na to, da sta partnerja oba doma, namreč na Irskem so vprašane matere med vikendi večinoma doma, razen ene, ki je registrirana medicinska sestra. Ženske med vikendi so še vedno tiste, ki doma opravljajo gospodinjska dela. Možje preživijo vikende na delovnem mestu, kadar pa so doma, si možje lahko vzamejo čas zase, ženska si ga ne more.

Moški se predvsem med vikendi posvetijo otrokom, se z njimi igrajo, peljejo jih v park, skupaj hodijo na sprehod. Otroke velikokrat odpeljejo v naravo, vendar ne z namenom, da bi matere imele čas zase, ampak zato, da bo ženska doma pospravila, se posvetila hišnim opravilom. Ženske na Irskem so bolj podredljive in ne vidijo težave v tem, da so same za vse. Moški jim pomagajo zvečer pri kopanju in uspavanju otrok. Ženske so svojim partnerjem hvaležne, da jim pomagajo. Toliko kot jim pomagajo jim je dovolj. Pogrešajo pa pomoč pri gospodinjskih opravilih.

5. 4 Stališča slovenskih mater

Slovenske matere nimajo strogega mnenja o tem, da bi morale biti poročene, da bi imele otroke. Slovenija je poznana po zelo nizkem številu porok v evropskem merilu. To so matere samo potrdile. Zakon ni več obveza, lahko se poročiš ali ne, saj to ne igra pomembne vloge. Tudi tiste, ki so poročene, so navedle, da je bil bolj tok okoliščin tak, da so se poročile, nikakor pa ni to predpogoj, da bi imele otroke. Šest mater je poročenih, pet pa ne.

Ni velikih razlik pri mnenju o zakonu kot institucije. Štiri od poročenih mater so prvič poročene, dve sta se poročili ponovno, in imata tudi v drugem zakonu otroke. Eno mater, sem opredelila kot neporočeno, ker je sama izrazila tako željo in strinjanje. Formalno je še vedno poročena, vendar je v ločitvenem postopku. Za Slovenijo je značilno upadanje deleža poročenih parov z otroki, povečuje pa se delež parov, ki niso poročeni, čeprav imajo otroke (Rener 2006, 38).

Vzorec slovenskih mater je precej bolj raznolik kot na Irskem. V Sloveniji zakon nima več velikega pomena. Slovenske matere pa so bolj dinamične in delovno obremenjene kot irske. Večina mater se po porodu vrne na polni delovni čas, to je osemurni delavnik, ki so ga opravljale že prej, pred porodom. Matere v Sloveniji se

precej bolj kot na Irskem zavzemajo za enakovredno razporejanje tudi gospodinjskih. Partnerji so bolj v Sloveniji bolj kot na Irskem vključeni v gospodinjska dela. Ženske bolj pritiskajo na njih. Razlog je po vsej verjetnosti polna zaposlenost tako matere kot očeta. Prav tako poraba časa na delovnem mestu vpliva na razvoj dogodkov, da sta oba bolj vključena tudi v domača dela. Vseeno pa slovenske matere izpostavljajo, da moški tega ne počnejo samoumevno, ampak jih je potrebno na to opominjati vsak dan. Slovenske matere ne uporabljajo izgovora o zaposlenosti partnerjev na tak način kot irske matere.

Zaslужki niso merilo za določanje vodilnega mesta v družini. Slovenske matere so večkrat tiste, ki so bolj racionalne in stroge do svojih otrok. Medtem ko na Irskem navajajo strožjo avtoriteto moških. Ženske potrebujejo čas, da se navadijo usklajevanja delovnika in materinstva. Matere navajajo, da je organiziranost rešitev, ki se jo morajo naučiti, da lahko njihova družina normalno funkcionira. Družina in razdelitev vlog znotraj nje je v Sloveniji bolj horizontalna. Mati in oče sta oba vodnika, beseda obeh je pri otrocih upoštevana. Slovenske matere dosegajo doma večjo enakovrednost pri pomoči partnerjev.

5. 5 Analiza in primerjava obeh držav po sklopih

Primerjala sem odgovore na vprašanja vseh mater. Odgovore sem razdelila v podpoglavja. Najprej sem se osredotočila na prvo vprašanje o pomembnosti zakona. Sledi analiza prvega sklopa o vključevanju in vlogi partnerja v družini. Nato opisujem odgovore iz drugega sklopa o usklajevanju dela in družine, na koncu pa analiziram odgovore o vprašanjih, ki se nanašajo na gospodinjska opravila. V besedilo sem vključila različne citate iz intervjujev tako slovenskih kot irskih mater.

5. 5. 1 Začetno vprašanje: Pomembnost zakonske zveze

Zakon na Irskem je res zelo pomemben. Irska je poleg Italije uvrščena med države, ki imajo najnižjo stopnjo ločitev. Zakon je za matere na Irskem še vedno ključnega pomena, vse ženske, razen dveh so izpostavile dejstvo, da ne bi imele otrok, če ne bi bile poročene. Irskim materam zakon še vedno predstavlja primaren pomen za

varnost in veljavo v družini. *»Zakon je pomemben, šele nato otroci. Rada sem poročena« (Kate, 38).* Teze o zmanjšanju pomembnosti zakona tako veljajo izključno za Slovenijo, nikakor pa ne za Irsko. Le dve irski materi, ki tudi nista poročeni, sta podobnega mnenja kot vseh 11 slovenskih mater, da zakon ni vodilo k ustvarjanju družine. *»... ja zakon je zelo pomemben. Če ne bi bila poročena, tudi ne bi imela otrok. Zame je zakon ključnega pomena, potem otroci...« (Carol, 39).* Popolno nasprotje kot slovenske matere. *»Prov nobene vloge. Brez razloga, nisva se nikol odločila« (Suzana, 34).* Zakonu ne pripisujejo več velikega pomena, niti zaradi boljše javne podobe. *»Vsakodnevno to sploh ne opaziš, da nisi al pa si poročen, drugi te obravnavajo drugače, če nisi poročen.« (Katja, 36).*

Kar se tiče področja družinskega življenja, Irska ostaja bolj tradicionalno orientirana. Slovenija je po prehodu iz socialističnega režima v kapitalistični z visoko stopnjo sekularizacije bolj usmerjena k modernim načinom življenja. Odločila sem se da izpostavim in opišem nekaj ključnih vprašanj, ki so pokazali podobnost in razlike med državama. Še vedno bolj irske matere bolj kot slovenske, delujejo na delitev vloge očeta, kot pravi Parsons (Parsons 1956, 45) na instrumentalnega vodjo, in vlogo matere, kot ekspresivnega vodjo. *»Na hierarhijo oziroma moč in instrumentalno proti ekspresivnim. Očetova vloga je na ravni hierarhije in instrumentalne osi. Materina vloga je visoka na moči in ekspresivna.«* Vloga matere in očeta v Sloveniji je bolj enakomerno razporejena kot na Irskem.

5. 5. 2 Prvi sklop: Vključevanje in vloga partnerja v družini

V intervjujih so matere poročale, da najraje vidijo, če so bolj same za vsem ker točno vejo kaj hočejo in kaj morajo narediti. *»Moja primarna naloga je, da skrbim za otroke, jih zbudim, odpeljem v šolo, Brianova glavna obveznost je delo« (Deirdre, 35).* *»Tako je kot pač je. Ženske smo matere. Po mojem mnenju je ta biološka dispozicija pomembna, ženske skrbimo za otroke« (Andrea, 40).* Prepričanje žensk da so primorane bolj skrbeti za otroke kot moški je kot podzavestni konstrukt, ki se ne bo izkoreninil še dolgo časa, če se sploh kdaj bo.

Ni velikih razlik tudi v mnenju slovenskih mater o nalogah, ki so povezane s skrbjo in vzgojo za otroka. *»Povprečno sem s Katjo od druge ure naprej. Več ali manj sem jst z njo. Delam nalogo, šolske stvari, bralno značko, bereva. Tudi Sašo sodeluje zraven. Bolj sem prisotna jst« (Petra, 34).* Sklicevanje predvsem na možev delavnik je pogosta reakcija mater, zakaj naj bi one morale biti primorane skrbeti za otroka bolj kot partnerji. *»Nč velik ne usklajuje, glavna naloga je, da preživi družino. Bol k ne ma kšno urco zase, pol kasnej pa ga skopava skupej, mal se pocrkamo, pa mal igramo« (Nina, 26).* *»Bolj je moja naloga, da skrbim za otroka, ne glede na to, da imam naporno službo. Mislím, da je na strani obeh, da skrbta za otroka. Samo on dela več...« (Denise, 35).* Očetje so na Irskem manj vključeni v vzgojo otrok kot v Sloveniji. Vendar so vsi očetje bolj prisotni pri vzgoji otrok kot pri gospodinjskih opravilih.

Predvsem slovenske matere so navajale, da so očetje vedno bolj prisotni pri skrbi za otroka. Poudarjajo, da je bil za to potreben čas in skupno življenje, ker doma niso imeli veliko odgovornosti. Vendar so pripravljeni pomagati predvsem, ko gre za otroka. *»Njegove glavne naloge, da skrbi za otroke, k pride s službe, jih stušira, pravljice..., če mu uspe še kj zunej narest, pa še tolik bolj, ni pa to zdj, da bi se jst kregala, kva ni naredu. Ne, ne, ma kje, otroci so prva skrb, k pride s šihtha« (Monika, 32).* *»Hranjenje otrok, skrb za otroke, čiščenje njihovih oblačil... to so vse samo moje obveznosti. On je pa s tem, zadovoljen. Njemu je važn, da poskrbi sam zase. Je blo vedno tako. Želela bi več pomoči od njega« (Geraldine, 48).*

Na Irskem bolj prevladuje prepričanje, da so ženske odgovorne skrbeti za družino. Struktura irske družine je po Aldous (Aldous 1996) bolj vertikalna. Na čelu je t. i. komandant. Oče je na vrhu in ima največjo moč, ženska je kontrolorka takoj za njim. Potem sledijo otroci (Aldous 1996, 83–84). Matere v Sloveniji so poročale o tem, da so se o delitvi dela v družini s partnerji morale dogovoriti, saj partnerji niso bili navajeni sodelovati. Slovenija ustreza bolj horizontalni delitvi družinske strukture. Prisotna je večja simetričnost med partnerjema. Predvsem oče in mama delujeta bolj enakovredno pri obveznostih in dolžnostih (Aldous 1996, 84–85). Očetje so tako na Irskem kot v Sloveniji vključeni v vzgojo otroka, tako da se z njimi igrajo in jih učijo.

5. 5. 3 Drugi sklop: Usklajevanje dela in družine

Večina irskih mater ima polovični delovni čas. Irske matere bolj kot slovenske izpostavljajo, da jim delo onemogoča, da bi preživele več časa z otroki. Slovenske matere so navedle, da je tako, kot je, ravno prav. Irske matere imajo manj potreb po druženju z družinskimi člani, s prijatelji, kot slovenske matere. Razlog je verjetno razdalja. Tako irske kot slovenske matere se trudijo, da dela ne prinašajo domov. *»Delo mi preprečuje, da bi preživela več časa z otroki. Rada bi bila več z njimi. Drugače pa ločujem delo in dom« (Stephanie, 50 let).* Če se to zgodi, delo opravijo, ko otroci spijo. Večina slovenskih in irskih mater ne prinaša domov dela fizično, z izjemo tistih, ki delajo v šoli. Delo prinesejo domov v mentalni obliki, o njem veliko premišlujejo.

Moževno delo je na Irskem glavni razlog, da so ženske same za vse. Podobno je tudi v Sloveniji. *»... vseeno sem sama bolj prisotna v otrokovem vsakdanu, ker mi delo dopušča ..., moj mož dela polni delovni čas, zato tudi poskrbim za hišna opravila ...« (Denise, 35 let).* Vseeno pa je v Sloveniji več izmenskega dela, zato je potrebnega tudi več usklajevanja s partnerjem kot na Irskem. Ko se matere vrnejo z delovnega mesta, se posvetijo pravilom in otrokom, to je podobno v obeh deželah. *»Če sm zjutraj, je vs čas namenjen za otroke, ko sm pa popoldne, pa nič. Delovnik popoldanski mi preprečuje. Ne, ne, mi sploh ne ustreza, prej sm bla na delovnem mestu, k je bil delo sam dopoldne. Sobote so ble sam dopoldne, zj je pa bolj smotan« (Monika, 32 let).*

Ko se irski partnerji vrnejo domov, je to po navadi ob večernih urah, zato ne pomagajo partnerkam. Slovenski partnerji se prej vrnejo z delovnega mesta in preživljajo svoj čas z otroki. Ko partnerke potrebujejo pomoč, so slovenski partnerji bolj dovzetni za pomoč doma. Slovenski moški v primerjavi z irskimi opravljajo več gospodinjskega dela. Še vedno je gospodinjstvo v večinski domeni žensk tako doma kot na Irskem. Tako irske kot slovenske matere se strinjajo, da mora ženska biti zaposlena, ker je to pomembno za osebno rast in socializacijo ženske in matere. O vprašanju usklajevanja so tako irske kot slovenske matere povedale, da ni druge možnosti in da se naučiš usklajevati, če hočeš ali ne.

5. 5. 4 Tretji sklop: Gospodinjska opravila

Na Irskem še vedno bolj kot v Sloveniji ostaja ideologija matere in gospodinje. Kljub razvoju države je na področju družinske sfere Irska bolj zapostavljena kot Slovenija. Poudarjam predvsem žensko mentaliteto, da je bolj moški primoran skrbeti za družino. *»Večino stvari naredim sama. Rekla bi, da je to bolj žensko delo, moj mož je več časa v službi. Mislim, da otroka potrebujeta oba. Ampak sem večinoma jaz bolj doma kot on, pa skrbim za vse« (Carol, 39).*

Gospodinjstvo razumemo kot gospodinjsko, ekonomsko prostorsko skupnost, v kateri je oseba ali več oseb vezane na določen prostor (stanovanje), družine pa povezujemo s starševskim razmerjem (Rener 2008, 22). *»Glavna ženska naloga skrbeti za dom je bolj na meni. Ker sem več doma kot mož. Moja naloga je naloga matere, da skrbim, da so otroci srečni in veseli. On služi denar, zasluži več kot jaz ...« (Sarah, 35). »... Kuhov res, ne pral tud res ne. Mogoče pa za kšne tehnične zadeve, napeljave, povezave za internet, drobna popravila« (Urša, 29).*

Kljub temu da ženske postorijo več gospodinjskih opravil, je v odsotnosti partnerke stvar tudi drugačna. Ko partnerk ni, partnerji znajo poskrbeti tudi za gospodinjska opravila. *»Tist sm jst. Če me pa ni, pa prprav on, se znajde sam. Pranje, likanje, to pa jst delam. Pospravljanje. Velik tud on dela, takrt k lahk, več al manj jst skrbim za to« (Tadeja, 30).* Predvsem morajo slovenski očetje opravljati gospodinjska opravila, kadar matere ni. Vzrok je največkrat izmensko delo ali delovni vikendi partnerke.

Matere na Irskem imajo precej bolj prilagojen delovni čas, to je polovični delovni čas, so več doma, zato navajajo, da one doma pospravijo, skuhamo, zlikajo, skrbijo za otroke, ker partner pride pozno z delovnega mesta. Redko omenjajo pomoč partnerjev pri gospodinjskih opravilih. Omenjajo samo partnerjevo pomoč pri kuhanju ob vikendih. Tega je precej manj kot v Sloveniji. *»Jaz več delam domačih opravil, čistim, likam, kuham med tednom, on nima časa, on dela« (Stephanie, 50). »Čez dan naredim skoraj vse stvari, ki se tičejo doma« (Kate, 38). »Delam izmensko, če je treba morta oba fanta narest vse, k mene ni, druge ni, edin prahu ne brišeta, kr se pa tiče pospravljanja posode, sesanja, pa tud nardita... (Suzana, 34).*

6 DISKUSIJA

Trendi sprememb na področju družinskega življenja oziroma bolj konkretno v delitvi dela ter usklajevanju dela in družine se kažejo tako v Sloveniji kot na Irskem, vendar v nekoliko drugačni obliki. Skupno vsem materam je materinstvo in skrb za gospodinjstvo, ki je v domeni žensk. Pomemben je premik žensk na trg dela, ženske stremijo k opravljanju delovnih obveznosti. Kljub temu nekatere ženske ostajajo doma. Irske matere se poslužujejo polovičnega delovnega časa, medtem ko so slovenske matere časovno bolj obremenjene z delom zaradi polnega delovnega časa (Sieder 1987, 277).

Ženske ostajajo tiste, ki bolj kot moški skrbijo za družino. Večinsko so bolj emocionalne skrbnice, saj za otroke in za partnerja skrbijo bolj, kot skrbijo zase. Prepričane so, da jim moški pomagajo, kar se da. Vendar je moški lahko polovičen pri opravljanju družinskih dolžnosti, ženska pa ostaja stoddstotna.

Ker ženske čutijo predvsem hvaležnost, jim že najmanjša pomoč veliko pomeni. Zato potrjujem prvo hipotezo **H1**: Ženske so mnenja, da so moški dovolj vključeni v vzgojo otroka in prav tako menijo, da so naloge v družini in gospodinjstvu egalitarno razporejene. Pomoč moških predvsem pri vzgoji in ukvarjanju z otrokom dojemajo kot zelo pomembno in jo enačijo z delom, ki ga same opravljajo doma.

Druga hipoteza se je potrdila na slovenskem vzorcu. **H2**: Sklenjena zakonska zveza ne igra več pomembne funkcije in ni merilo za nastanek družine. Tako poročene kot neporočene slovenske ženske so izpostavile, da zakon izgublja pomen in da ni pogoj za ustvarjanje družine. Popolnoma drugačna slika je na Irskem. Irske matere (sedem od enajstih irskih mater) navajajo zakon kot predpogoj za otroka in nastanek družine. Zakonska zveza je na Irskem v večini primerov pogoj za nastanek družine.

Tretja hipoteza **H3**: Matere prostovoljno ostajajo glavne negovalke in skrbnice za vzgojo otrok, se potrdi s stališča da, kot pravi Švab (Švab 2008, 38): »...tradicionalne strukture (spolna delitev dela, model očeta kot materialnega preskrbovalca družine ipd.) še zdaleč niso izgubile pomena.«

Matere ostajajo negovalke in gospodinje, ker tako hočejo. Veliko slovenskih mater in vse irske matere menijo, da je bolje, da stvari postorijo same, ker točno vejo, kako želijo imeti doma urejeno. Nočejo neprestano prositi moža oziroma partnerja za pomoč. Ženske v Sloveniji so, ne glede na vse, bolj kritične do pomoči moških, saj jih bolj vključujejo v dnevna opravila kot irske matere.

Če se je spremenila delovna ideologija o ženskah na delovnih mestih, pa je v ženskah še vedno močno ukoreninjena zavest o nujnosti domačih opravil in vzgoji otrok, ki jih opravljajo same. Če moškim ni samoumevno, da je po končanem delavniku še čas za domača opravila, je pri ženskah slika popolnoma drugačna. Ženske tudi na delovnem mestu razmišljajo o nalogah, ki jih imajo doma. Same se določijo za večinske skrbnice pri vzgoji otrok.

Matere na Irskem sebe vidijo kot oskrbovalke doma in s tem po njihovem mnenju ni nič narobe. Ženske v Sloveniji se bolj zavedajo težav in utrujenosti, zato je več kompromisa pri slovenskih parih. Moški so glede na vprašane bolj prisotni tudi v gospodinjstvu, precej več kot na Irskem. Problem zakoreninjene ideologije o materinstvu ostajajo. Prav tako bo pomembno tudi na makro ravni poiskati rešitve v drugi smeri, kot jih iščemo danes. Ženske so še vedno gospodinje in matere, z drugačno kulturo bi v daljšem časovnem obdobju konkretnije razbremenili ženske kot tiste, ki večinsko skrbijo za otroke in opravljajo večino gospodinjskih opravil. Prehod iz družbenega širšega okolja v družinski prostor je še neznan in težko realno izvedljiv.

7 ZAKLJUČEK

Družine se danes odmikajo od standardizirane nuklearne družine. Značilna je pluralizacija družinskih oblik. Družina ima še vedno velik pomen in je temeljna družbena institucija (Švab 2001, 63). Družinsko življenje se znotraj družin spreminja. Razlogi za to so: spremembe na trgu delovne sile, vse večja zaposlitvena negotovost, vse višja stopnja brezposelnosti vplivajo na družinsko in partnersko življenje (Sedmak in Madarič 2007, 105).

Ženske so prisotne na trgu delovne sile, prav tako opravljajo večino obveznosti znotraj družine. Ženske so zaposlene in hkrati opravljajo zelo pomembno vlogo matere. Očetje so danes bolj vključeni v družinske obveznosti, kot so bile prejšnje generacije. Pomoč znotraj družine je bolj osredotočena pri skrbi za otroka kot pri gospodinjskih opravilih. Spremembe v očetovstvu se kažejo, vendar prej v kulturi, družbenih vrednotah, normah, prepričanjih bolj kot v dejanskih praksah (Švab 2008, 39). Družinsko delo je še vedno spolno določeno. Moško delo je bolj pomoč, podpora partnerki (Švab 2001, 83).

Ženske so lahko uspešne na poslovnem področju kot tudi v zasebnem življenju, čeprav doma še vedno opravljajo več neplačanega dela kot moški. Ženske v Sloveniji so večinoma polno zaposlene, medtem ko so na Irskem večinoma zaposlene za polovični delovni čas. Tako ženske v Sloveniji kot na Irskem opravijo večino gospodinjskih opravil. Matere so še vedno glavne skrbnice otrok in ostajajo primarni primat v družini.

Ženske uspešno usklajujejo delo in družino, potrebna je disciplina in samoorganizacija, da lahko dve tako pomembni področji, kot sta družinsko življenje in zaposlitvena dejavnost, delujeta vzajemno druga ob drugi. Kljub formalni enakosti žensk so ženske na delovnem mestu še vedno diskriminirane, kar se tiče zaposlitve za določen delovni čas; moški ostajajo na področjih, kjer se odloča o pomembnih zadevah (politika, finance), ne sprejemanje nosečnosti s strani delodajalcev, vse to so nevidne ovire, ki žensko še bolj obremenjujejo (Kanjuo Mrčela 2007, 200–202).

Povečujejo se tudi odgovornosti žensk kot zaposlenih in žensk kot materah. Fenomen sodobne ženske je zaposlena in uspešna ženska doma in na delovnem mestu.

Podoba junakinje našega časa je podoba ženske, ki je zaposlena, ki gospodinji, je mati, skrbi za bolne in stare, pazi na zdravo prehrano, je informirana, izobražena in zabavna, reciklira embalažo in vestno ločuje odpadke. Sodobne raziskave o spolni delitvi dela v gospodinjstvu in v družini govorijo o jasnih razločevalnih črtah med spoloma. Moški opravljajo več t. i. funkcionalno specifičnih del. Opravljajo dela, ki jih je mogoče označiti kot prostočasna. Bolj kot vsa druga družinska dela je negovalno delo žensko delo, ker ostaja negovanje temeljni sestavni del ideologije ženskosti in ker je negovanje pomembnih drugih v družinskih ideologijah definirano kot ljubezen in ne kot delo (Rener 2008, 21).

Za boljše delovanje na delovnem področju in družinskem področju naj poskrbi tudi znanost, ki naj sprejme neseksistično usklajevanje dela in družine za oba spola (Jogan 2007, 151). Premiki se dogajajo, pomembno je, da se dogajajo tako na individualni ravni, kot tudi na ravni širšega družbenega okolja.

8 LITERATURA

Aldous, Joan. 1996. *Family careers – rethinking the developmental perspective*. London: Sage Publications Inc.

Boh, Katja in Maren Bak, ur. 1989. *Changing patterns of European family life – A comparative analysis of 14 European countries*. London: Routledge Kegan and Paul.

Colin, Crouch. 2004. *Social change in Western Europe*. New York: Oxford University Press.

Cooper, Kate. 1996. *The virgin and the bride – idealized womanhood in late antiquity*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University press.

Giddens, Anthony. 2002. *Runway world. How globalisation is reshaping our lives*. London: Routledge.

Hrženjak, Majda. 2007. *Nevidno delo*. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Kanjuro Mrčela, Aleksandra in Nevenka Černigoj Sadar. 2007. *Delo in družina – s partnerstvom do družini prijaznega delovnega okolja*. Ljubljana: Založba FDV.

Kozjek, Simona. 2010. *Usklajevanja delovnega in družinskega življenja: primer varstva predšolskih otrok v okviru podjetja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Založba FDV.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS. 1993. *Resolucija o temeljih oblikovanja družinske politike v Republiki Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/resolucija_druzina.pdf. (17. julij 2010).

Oakley, Ann. 1974. *Gospodinja*. Založba CF.

Parsons Talcott. 1956. *Family – socialization and interaction process*. London:

Routledge and Kegan Paul.

Rener, Tanja, Živa Humer, Tjaša Žakelj, Andreja Vezovnik in Alenka Švab. 2008. *Novo očetovstvo v Sloveniji*. Ljubljana: Založba FDV.

Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Univerza na Primorskem.

Rus, Veljko in Niko Toš. 2005. *Dokumenti SJM. Vrednote Slovencev in Evropejcev. (Analiza vrednotnih orientacij Slovencev ob koncu stoletja)*. Ljubljana: Založba FDV.

Sedmak, Mateja in Zorana Medarič. 2007. *Med javnim in zasebnim. Ženske na trgu dela*. Koper: Založba Univerza na primorskem.

Selan, Polona. 2010. *Partnersko življenje skupaj in narazen*. Diplomsko delo. Ljubljana: Založba FDV.

Sieder, Reinhard. 1987. *Socialna zgodovina družine*. Frankfurt: Založba Zrc.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – ZSDP. Ur. I. RS, 97/2001 (17. julij 2010). Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006110&stevilka=4671> (17. julij 2010).

Urbanija, Sandra. 2010. *Kariere žensk iz različnih generacij*. Diplomsko delo. Ljubljana: Založba FDV

PRILOGA

Intervju

V intervjuju bom poskušala izpostaviti glavne podobnosti in razlike med irskimi in slovenskimi materami, kako usklajujejo delo in družino.

Demografski podatki

Spol:

Starost:

Izobrazba:

Zaposlitev (delavnik):

Otroci:

Poročni status:

Religioznost:

Nacionalnost:

Kraj:

Vprašanja

Kako bi kategorizirali štiri kategorije, kaj je najbolj pomembno in kaj je najmanj pomembno: izvorna družina, delo, materinstvo, partner? Zakaj ste se odločili tako?

Sklop 1: Pomembnost in vključevanje partnerja, njegova vloga v družini

Kako pomembno je za Vas da ni/ste poročeni? Ali to v kakršnikoli smeri igra pomembno vlogo za Vas?

Kdaj sta se odločila, da bosta živela skupaj? Zakaj sta se odločila za skupno življenje? Kaj so prednosti skupnega življenja? Ali ste imeli kakšne pomisleke glede skupnega življenja? (Kdo je predlagal, da gresta živet skupaj)? Kako se po navadi odločata? Kaj so bili glavni razlogi, da sta se odločila živeti skupaj?

Kako se po navadi odločata? Katero mnenje prevlada in zakaj?

Kako bi opisali Vašo dnevno rutino, Vaše vsakdanje življenje?

Kaj so glavne naloge Vašega partnerja? Kako Vaš partner usklajuje delo in družino?

Kako, na kakšen način usklajujeta Vajine dnevne naloge. Kaj je po Vašem mnenju glavna naloga matere in kaj je glavna naloga očeta?

Kaj so obveznosti matere in kaj so obveznosti očeta? Ali se pogosto odločata skupaj?

Sklop 2: Usklajevanje dela in družine

Kako poteka Vaš delavnik? Koliko časa preživite na delovnem mestu? Ali prinašate delo tudi domov? Kako to vpliva na Vašega otroka?

Koliko časa dnevno preživite s svojim otrokom? Kaj počenjate z otrokom? Kaj oče počenja z otrokom? Kdo je bolj prisoten v otrokovem vsakdanu? Kaj mislite, so bolj Vaše obveznosti, in kaj so obveznosti partnerja?

Ali ste mnenja, da vam Vaše delo preveč onemogoča, da bi preživel več časa z otroki? Zakaj ste takega mnenja? Ali ločujete delo in družino?

Kdo je bolj primoran skrbeti za otroke? Zakaj mislite tako? Kdo ostaja več doma? Kdo več časa posveča delu?

Kako Vam partner pomaga, ko se vrne z delovnega mesta? Ali je kljub delovnemu stresu ženska še vedno bolj primorana skrbeti za otroke in zakaj? Ali mislite in si želite, da bi Vam partner več pomagal pri otroku in opravilih doma?

Ali mislite, da je za ženske bolje, da ostajajo doma in skrbijo za dom, ali je prav tako pomembno, da ima poklic in dela?

Kdo ima večjo odgovornost, da finančno skrbi za družino? Zakaj ste se tako odločili?

Ali delate tudi ob vikendih? Ali mislite, da je vikend tisti, ki ga morate preživeti doma, v krogu svoje družine? Če prinesete delo domov, kako to vpliva na Vašega otroka? Ali lahko delate za službo v istem prostoru, kot je otrok, ali mora biti to ločen prostor? Kdo večkrat prinaša delo domov? Ali tudi Vaš partner potrebuje ločeno sobo, če prinese delo domov? Če delate za vikend, ali za otroka skrbi Vaš partner? Kako preživite vikend? Katere dejavnosti vključujete za vikend?

Ali mislite, da ste v preteklosti imeli več časa za otroka?

Kdo skrbi za otroka med tednom? Je to Vaš partner, varuška, starši ...? Kaj je po Vašem mnenju najboljša rešitev?

Kako usklajujete delo in družino? Kaj so glavne prednosti in slabosti Vašega dela? Bi radi preživeli več časa s svojim otrokom?

Sklop 3: Gospodinjstvo

Kdo opravlja večino gospodinjskih del? Kdaj opravljate gospodinjska dela?

Ali opravljate gospodinjska opravila, istočasno pa skrbite za otroke? Kako, na kakšen način opravljate eno opravilo/vse skupaj?

Katera so za Vas gospodinjska opravila? Jih opravljate vsak dan? Kako usklajujete delo in gospodinjska opravila?

Je gospodinjstvo za Vas oblika dela ali bolj sprostitev? Zakaj?

Ali je Vaš partner vključen v gospodinjska dela? Kako je vključen v gospodinjska opravila? Kdaj je vključen v gospodinjska opravila? Ali Vaš partner usklajuje delo in gospodinjstvo?

Ali želite, da bi se stvari odvijale drugače (da bi bil partner bolj vključen ...)? Kako, kdaj, na kakšen način?

Ali imate kakšnega asistentka, asistentko, varuško ..., ki skrbi za otroke?